

การศึกษาการเจริญพระพุทธมนต์ 12 ตำนานในพระพุทธศาสนา

A Study of Twelve-Protection Chanting

(Paritta) in Buddhism

¹พระวรวงศ์ เขมตโต, ²แม่ชีกฤษณา รักษาโถม,

³อรชร ไกรจักร์ และ⁴พระศรีวินยาภรณ์

¹Phra Worawong Khemadatto, ²Mae chee Kritsana Raksachom

³Orachorn Krichackra, and ⁴Phra Srivinayaphon

^{1,2,3}บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

^{1,2,3}Graduate School, Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

⁴บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

⁴ Graduate School, Mahamakut Buddhist University, Thailand

¹Corresponding Author's Email: worawongpoolthong@gmail.com

Received: May 9, 2024; **Revised:** July 29, 2024; **Accepted:** August 11, 2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษากำเนิดและพัฒนากาการเจริญพระพุทธมนต์ 12 ตำนานในพระพุทธศาสนา 2) เพื่อศึกษาอิทธิพลของการเจริญพระพุทธมนต์ 12 ตำนานที่มีในพระพุทธศาสนา 3) เพื่อวิเคราะห์ความมุ่งหมายในการเจริญพระพุทธมนต์ 12 ตำนานในพระพุทธศาสนา เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 16 คน ใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล โดยวิเคราะห์ข้อมูลเนื้อหาและนำเสนอผลการวิจัยเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1) กำเนิดและพัฒนากาการเจริญพระพุทธมนต์ 12 ตำนานในพระพุทธศาสนามีกำเนิดและพัฒนากาการมาจากการเจริญพระพุทธมนต์โดยเริ่มจากการท่องจำ สาธยาย การสวดหรือสังคีตคำสอนของพระพุทธเจ้าที่ปรากฏในพระไตรปิฎก เริ่มจากเหตุทุกข์ภัย อมนุษย์ภัยและพยาธิภัยขึ้นที่เมืองเวสาลี ภายหลังได้มีการแต่งเป็นร้อยกรองขึ้นเพื่อการคุ้มครองปกป้องภัยและสรรเสริญ 2) อิทธิพลของการเจริญพระพุทธมนต์ 12 ตำนานที่มีในพระพุทธศาสนาพบว่า มีอิทธิต่อความเชื่อในบทเจริญพระพุทธมนต์ในแง่ของการศึกษาประวัติศาสตร์ การสร้างขวัญและกำลังใจ และพิธีกรรมของสงฆ์ 3) การวิเคราะห์ความมุ่งหมายในการเจริญพระพุทธมนต์ 12 ตำนานในพระพุทธศาสนาพบว่า การเจริญพระพุทธมนต์ 12 ตำนานมีทั้งตำนาน (ประวัติความเป็นมาพัฒนาการและบริบท) และมีความมุ่งหมายสำคัญ คือ (1) เพื่อคุ้มครองป้องกันภัยและการรักษาโรค (2) เพื่อความสุข ความสำเร็จและความเจริญรุ่งเรืองในชีวิต และ (3) เพื่อการรักษาพระพุทธศาสนา

ดังนั้น การเจริญพระพุทธรูปมนต์จึงมีอานุภาพยิ่งและเป็นการสรรเสริญคุณของพระพุทธรูป พระธรรมและพระสงฆ์ให้คงอยู่สืบไป

คำสำคัญ: เจริญพระพุทธรูปมนต์ 12 ตำนาน; พระปริตร

Abstract

In this research, three objectives were purposely made: 1) to study the origin and development of Twelve-Protection Chanting tradition (Paritta) in Buddhism, 2) to study the influence of Twelve-Protection Chanting tradition (Paritta) in Buddhism, and 3) to analyze the objective of Twelve-Protection Chanting tradition (Paritta) in Buddhism. This research employed the qualitative research conducted through studying documents, there were 16 key informants using interviews as a tool for collecting data, content analysis, and then present by means of the descriptive manner accordingly.

The research results indicate that: 1) the origin and development of the practice of Twelve-Protection Chanting tradition (Paritta) in Buddhism involve memorization, recitation, chanting or rehearsal. These practices are considered to be the teachings of Lord Buddha found in the Tipiṭaka. They were originated during the times of famine, inhumane conditions, and pathological disasters in the Capital of Vesali. Later, they were composed in poetry for protection and safeguarding against danger and praise, 2) the Twelve-Protection Chanting tradition (Paritta) in Buddhism come to somehow influence on the belief in the Buddha's teachings, contributing to the historical studies, fostering morale and encouragement, and thereby being integrated into monastic rituals, 3) an analysis of the objective of Twelve-Protection Chanting tradition (Paritta) in Buddhism is (history, development and context) shows three primary aims as follows: (1) protection from danger and treatment of disease, (2) cultivation of happiness, success, and prosperity in life, (3) preservation of Buddhism respectively. Therefore, chanting Buddhist mantras holds significant power for the practitioner and serves as a means of praising the qualities of the Buddha, ensuring the continuity of the Dhamma, and perpetuating the monastic tradition.

Keywords: Twelve-Protection Chanting; Paritta

บทนำ

การเจริญพระพุทธรูปมนต์มีมาตั้งแต่สมัยพุทธกาล ในยุคแรกนั้นได้มีการจดจำเทศนา คำสอนหรือพุทธพจน์ด้วยวิธีการทรงจำด้วยปากเปล่าสืบต่อกันมา ที่เรียกว่ามุขปาฐะ ต่อมามีการจดบันทึกพระธรรมหรือพุทธพจน์เรียบเรียงเป็นหมวดหมู่เรียกว่าพระไตรปิฎก (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), 2542) ภายหลังถือกันว่าเป็นบทพระพุทธรูปมนต์ เป็นคำสวดที่ทำให้เกิดความศรัทธา มีฤทธิ์ เกิดพลานุภาพสามารถจัดปัดเป่าสิ่งชั่วร้าย ปกป้องให้พ้นจากภัยอันตรายทั้งปวง และเพื่อให้เกิดความเป็นสิริมงคลแก่ผู้สวดหรือผู้ที่ได้รับฟังเสียงการสวดสาธยายบทพระพุทธรูปมนต์หรือนิยมเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “พระปริตร” ซึ่งคำว่า “ปริตร” มีความหมายว่า การป้องกัน การรักษา ช่วยให้ปลอดภัย ช่วยบรรเทาให้เบาบางลงไป มี 12 บท หรือเรียกว่า 12 ตำนาน (พระธรรมมานันทมหาเถระ, 2534)

การเจริญพระพุทธรูปมนต์ส่วนหนึ่งมีเนื้อหาเป็นบทสวดพระพุทธรูปมนต์ในพระไตรปิฎก ดังมีปรากฏเหตุการณ์ครั้งหนึ่งอันเป็นปฐมเหตุแห่งการสวดบทพระพุทธรูปมนต์ในครั้งพุทธกาล ครั้งนั้นในเมืองเวสาลีเกิดโรค

ร้ายแรงระบาดประชาชนเจ็บป่วยล้มตายกันเป็นจำนวนมาก พระพุทธเจ้าจึงตรัสสั่งให้พระอานนท์เรียนมนต์บทสวด “รัตนสูตร” (พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย: 25/1-18/9-14) ในการบริกรรมทำน้าพระพุทธมนต์แล้วประพรมโดยทั่วทั้งพระนคร โรคระบาดก็บรรเทาจนระงับหมดสิ้นไป นอกจากนี้ก็ยังมีเหตุการณ์อีกหลายครั้งเช่น เมื่อพระพุทธองค์ทรงพระประชวรหรือพระสงฆ์สาวกอพาธ ทรงโปรดให้สาธยายมนต์บท “โพชฌคปริตร” ถวาย (พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย: 19/197/130-131) เหตุการณ์ต่อมาเมื่อภิกษุทั้งหลายออกจาริกธุดงค์ไปเพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนา บำเพ็ญสมณธรรมอยู่กลางป่าภูผพวก อมนุษย์ ภูตผี ปีศาจ รังควาน พระพุทธเจ้าจึงทรงให้เรียนมนต์บท “กรณียเมตตสูตร” และนำไปสวดสาธยายมนต์ (พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย: 25/1-10/20-22) และครั้งหนึ่งพวกยักษ์มารบกวพระภิกษุที่จาริกไปจำพรรษาพระพุทธเจ้าทรงตรัสให้สาธยายมนต์บท “อาถรรพณ์ปริตร” (พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย: 11/275-295/219-246)

สำหรับรูปแบบการเจริญพระพุทธมนต์หรือการสวดพระปริตรเกิดขึ้นในประเทศลังกาเป็นครั้งแรกราวพุทธศตวรรษที่ 6 ด้วยชาวลังกาที่นับถือพระพุทธศาสนาในยุคนั้น มีความประสงค์ที่จะให้พระภิกษุสงฆ์เคราะหช่วยเหลือเกื้อหนุนให้เกิดความเป็นสิริมงคลและป้องกันอุปัทวันตรายทั้งหลายด้วยการสาธยายมนต์และคาถาตามอย่างพราหมณ์ ซึ่งมีความเชื่อว่าพระภิกษุในพระพุทธศาสนาเป็นผู้ทรงเวทย์มนตร์และคาถาอาคมเข้มขลังต่อมากษัตริย์แห่งแคว้นดินแดนประเทศลังกา เกิดพระราชศรัทธาจึงรับสั่งให้คณะสงฆ์เรียบเรียงรจนา ปรับปรุงบทสวดสำหรับเจริญพระพุทธมนต์พระสูตร พระปริตรและคาถา สำหรับใช้สวดขึ้นใหม่ให้เหมาะสมกับกาลและเพื่อใช้สวดในพระราชพิธีหลวง โดยได้มีการเพิ่มเติมบทสวดพระพุทธมนต์ให้มากขึ้น เรียกว่า “ราชปริตร” แปลว่า มนต์คุ้มครองพระราชา (ธนิต อยู่โพธิ์, 2537) ภายหลังประชาชนเกิดความนิยมให้มีการสาธยายสวดบทพระพุทธมนต์ในบ้านเรือนของตนจึงได้นำไปใช้สวดในงานทำบุญ บำเพ็ญกุศล สืบกันมาจนถึงยุคปัจจุบัน ดังนั้น การเจริญพระพุทธมนต์ 12 ตำนานในพระพุทธศาสนา นับว่าเป็นเครื่องขจัดขัดเกลากิเลส โดยเริ่มต้นจากศรัทธา ความเชื่อแล้วน้อมนำไปสู่สัพสาทะ คือความเลื่อมใสให้เกิดขึ้น เมื่อได้สวดมนต์จิตใจย่อมได้รับการชำระด้วยพระพุทธมนต์ หรือกล่าวได้ว่าการสวดมนต์ภาวนาเป็นประจำทำให้จิตสะอาด สว่าง และสงบ ดังที่ปรากฏในมลสูตรว่าด้วยการชำระมลทินว่า “มนตร์มีการไม่ท่องเที่ยวเป็นมลทิน เรือนมีความไม่ขยันหมั่นเพียรเป็นมลทิน ผิวพรรณมีความเกียจคร้านเป็นมลทิน ผู้รักษามีความประมาทเป็นมลทิน สตรีมีความประพฤติชั่วเป็นมลทิน ผู้ให้มีความตระหนี่เป็นมลทิน บาปอกุศลธรรมเป็นมลทินทั้งในโลกนี้และโลกหน้า มลทินที่ยิ่งกว่ามลทินนั้นคืออวิชชา” (พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย: 23/15/241)

ผู้วิจัย ได้เห็นถึงความสำคัญของการเจริญพระพุทธมนต์ได้ว่าการเจริญพระพุทธมนต์เป็นการระลึกและสรรเสริญคุณของพระพุทธคุณ พระธรรมคุณ และพระสังฆคุณ ด้วยการน้อมนำคำสอนในบทเจริญพระพุทธมนต์มาปฏิบัติด้วยตนเองได้อย่างถูกต้องจะช่วยให้เกิดอนุสติทำให้จิตสงบ หากเข้าใจในเนื้อหาและความหมายของคำสวดมนต์ด้วยนั้นจะสร้างศรัทธา ความเชื่อ ความเลื่อมใส อันจะเป็นแรงหนุนทำให้เกิดกุศลจริยาสม่ำเสมอปฏิบัติมากขึ้น ทำให้เกิดประโยชน์และความสุขในชีวิตอย่างเป็นผู้ศีล สมาธิและปัญญา ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษากำเนิดและพัฒนาการของการเจริญพระพุทธมนต์ อิทธิพลของการเจริญพระพุทธมนต์ และความ

มุ่งหมายในการเจริญพระพุทธมนต์ 12 ตำนาน และจักได้เป็นประโยชน์ในด้านการศึกษาค้นคว้าเชิงวิชาการสืบต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษากำเนิดและพัฒนากิจการการเจริญพระพุทธมนต์ 12 ตำนานในพระพุทธศาสนา
2. เพื่อศึกษาอิทธิพลของการเจริญพระพุทธมนต์ 12 ตำนานที่มีในพระพุทธศาสนา
3. เพื่อวิเคราะห์ความมุ่งหมายในการเจริญพระพุทธมนต์ 12 ตำนานในพระพุทธศาสนา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่อง การศึกษาการเจริญพระพุทธมนต์ โดยศึกษาข้อมูลจากเอกสารและการสัมภาษณ์ที่เกี่ยวข้องกับกำเนิดและพัฒนากิจการการเจริญพระพุทธมนต์ อิทธิพลของการเจริญพระพุทธมนต์ และความมุ่งหมายในการเจริญพระพุทธมนต์ 12 ตำนาน มีขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Study) ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับบทเจริญพระพุทธมนต์ ได้แก่ มงคลสูตร รัตนสูตร กรณียเมตตสูตร ชันธปริตร โมรปริตร วัฏฏกปริตร ธชัคคปริตร อาฏานาฏิยปริตร อังคุลิมาลปริตร โพชฌังคปริตร อภัยปริตร ชยปริตร ในพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. 2539 อรรถกถาภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. 2553 มลีนทปยุต วิสุทธิมรรค หนังสือสวดมนต์ 12 ตำนาน หนังสือมหาราชปริตร ตำราหนังสือหรืองานวิจัยงานวิทยานิพนธ์ บทความตลอดจนหนังสืออิเล็กทรอนิกส์และเอกสารอื่น ๆ ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับกำเนิดและพัฒนากิจการ อิทธิพลของการเจริญพระพุทธมนต์ 12 ตำนานที่มีในพระพุทธศาสนา และความมุ่งหมายในการเจริญพระพุทธมนต์ 12 ตำนาน

ขั้นตอนที่ 2 กำหนดเกณฑ์การพิจารณาคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายที่จะเป็นผู้ให้สัมภาษณ์ โดยกำหนดดังนี้ (1) กลุ่มผู้นำสวดพระพุทธมนต์ 12 ตำนาน 4 รูป (2) กลุ่มผู้สวดพระพุทธมนต์ 12 ตำนาน 10 คน และ (3) กลุ่มนักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา 2 คน จำนวนทั้งสิ้น 16 รูป/คน

ขั้นตอนที่ 3 จัดทำแบบสัมภาษณ์การวิจัยเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัยที่ครอบคลุมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยข้อคำถามจะมีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด (Open ended questions) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

ขั้นตอนที่ 4 ลงพื้นที่ภาคสนามเพื่อสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) รวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) มาถอดเสียงและบันทึกเป็นข้อความ จากนั้นนำข้อความจากการสัมภาษณ์ จำแนกเป็นประเด็น และประมวลผลข้อมูลตามนัยสำคัญของข้อมูล

ขั้นตอนที่ 5 การวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) มาจัดหมวดหมู่ข้อมูลตามข้อคำถามและเรียงลำดับเชื่อมโยงข้อมูลให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ขั้นตอนที่ 6 นำเสนอข้อมูลในลักษณะการพรรณนาความ (Descriptive Presentation) ที่มีเนื้อหาสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย จากนั้นนำเสนอองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยและข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 กำเนิดและ พัฒนาการเจริญพระพุทธมนต์ 12 ตำนานในพระพุทธศาสนา

ผลการวิจัยพบว่า กำเนิดการสวดหรือสาธยายพระพุทธพจน์ ซึ่งเป็นพระสัทธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าได้เริ่มต้นมาจากการจดจำ การท่องด้วยปากสืบทอดกันมาของสาวก เรียกว่า มุขปาฐะ (พระสุวรรณมหาพุทธาภิบาล, 2567) ต่อมา มีการนับถือพระพุทธมนต์หรือบทพระปริตรว่าเป็นของขลังและศักดิ์สิทธิ์ และเรียกชื่อเสียใหม่ว่าพระพุทธมนต์หรือปริตดาเป็นชื่อของพระพุทธมนต์ที่มีอำนาจเพื่อป้องกัน รักษา ต้านทาน กล่าวได้ว่า มีปรากฏในยุคกำเนิดแรกของพิธีกรรม เช่น ในวินัยปิฎก จูฬวรรค กล่าวถึงพิธีสวดมนต์ไว้ว่า ภิกษุรูปหนึ่งถูกงูกัดมรณภาพ พระพุทธเจ้าทรงตรัสว่าเรื่องอันโศกร้ายนี้ ไม่ควรเกิดขึ้นเลย หากว่าพระภิกษุรูปนั้นจะได้ฝึกฝนการแผ่เมตตาแก่ผู้ทั้งมวลตั้งนั้น พระองค์จึงทรงให้ภิกษุพึงฝึกแผ่เมตตาแก่ผู้ทุกประเภทและแก่ตนเองด้วยดวงจิตอันประกอบด้วยเมตตา ด้วยบทสวดชั้นระปริตร หรืออิหราชปริตร (พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย: 7/251/14-15) และมีอีกเหตุการณ์หนึ่ง ดังที่ปรากฏในพระสูตรตันตปิฎก ทีฆนิกาย ปาฎิกวรรค ว่าท้าวเวสสุวรรณหาราชได้กราบทูลต่อพระพุทธเจ้าว่ามียักษ์เป็นจำนวนมากที่ไม่เลื่อมใสพระองค์ เพราะประพฤติตามคำสอนของพระองค์ไม่ได้ อาจทำร้ายพระสาวกที่อาศัยเสนาสนะป่าทิพย์ พระพุทธเจ้าจึงทรงอนุญาตให้พระภิกษุเรียนมนต์เครื่องรักษาชื่อว่าอาถรรพณ์อาถรรพณ์ เพื่อให้อำนาจรักษาและไม่มาเบียดเบียน (พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย: 11/275-277/219-222) จะเห็นได้ว่าพระพุทธมนต์เป็นบทสวดมนต์ที่ได้รับอนุญาตจากพระพุทธเจ้าให้มีการเรียนเพื่อป้องกันภัยต่าง ๆ จนถึงปัจจุบัน ดังที่พระโหราจารย์ได้รวมเป็นคัมภีร์ปริตร ที่ลังกาเรียกว่าจุลราชปริตร และมหाराชปริตรประเทศพม่าเรียกคัมภีร์ปริตร (พระมหาดวงรัตน์ ฐิตตโร (กิจประภานนท์), 2550) นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังพบว่า มีการกล่าวถึงบทสวดพุทธมนต์ในคัมภีร์มิลินทปัญหา มี 6 พระพุทธมนต์ คือ ชั้นระปริตร รัตนสูตร โมระปริตร ระชัคคะปริตร อาถรรพณ์อาถรรพณ์ปริตร อังคุลิมาละปริตร ในปฐมสมันตปาสาทิกา ระบุไว้ 6 ปริตร คือ รัตนสูตร เมตตสูตร ชั้นระปริตร ระชัคคะปริตร อาถรรพณ์อาถรรพณ์ปริตร และโมระปริตร และท่านอุปเถระได้ระบุไว้ในคัมภีร์สัทธัมมปัชโชติกา มีเพิ่ม ขึ้นอีกหนึ่ง คือ อีสิลิปริตร (คณะกรรมการอำนวยการจัดงานสวดพระปริตรมหากุศลเฉลิมพระเกียรติฯ, 2554) และในประวัติของพระพุทธโฆสะ (พุทธโฆสปุตติ) ได้กล่าวไว้ว่าในรัชสมัยพระเจ้าอโศกที่ 1 ทรงครองราชย์สมบัติในประเทศศรีลังกา ได้เกิดทุกข์ภัยและโรคระบาดขึ้น พระเจ้าอโศกจึงทรงหาวิธีที่จะขจัดปัดเป่าภัยมิให้ประชาชนชาวลังกาต้องรับทุกข์ยาก จึงโปรดให้หล่อพระพุทธรูปทองคำเป็นพระพุทธรูปปางอุ้มบาตรแล้วโปรดให้นำบาตรศิลาใส่น้ำวางในพระหัตถ์ของพระพุทธรูปนั้น จากนั้นพระองค์ทรงสมათานศีลและทรงบริจาคทาน และโปรดสั่งให้ประชาชนรักษาศีลด้วยโปรดให้นำพระราชรถประดิษฐานพระพุทธรูปทองคำอุ้มบาตรน้ำพุทธมนต์แท้ไปตามพระนครพร้อมกับนิมนต์พระภิกษุหมู่ใหญ่สวด

รัตนสูตร พุทธภิกขุภัยและโรคระบาดก็หายไป จึงเรียกพิธีนี้ว่า คังคาโรหณะ (ธนิต อยู่โพธิ์, 2537) ดังนั้น การเจริญพระพุทธรูปจึงมีความสำคัญ คือ เพื่อรักษาพระธรรมวินัย เรียกว่าสาธยายธรรมและเพื่อคุ้มครองป้องกันภัย เรียกว่าสาธยายพระปริตร (สมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์, 2514) ตามลักษณะการเจริญพระพุทธรูปทางพระพุทธรูปศาสนาจำแนกได้ 3 ประการ (พรหมมร โล่ห์สุวรรณ, 2557) คือ 1) การสวดมนต์นั้นเป็นไปเพื่อการสรรเสริญแสดงคุณความดีของพระพุทธรูปเจ้าดังปรากฏในรัตนสูตร (พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย: 25/1-18/9-14) 2) การสวดมนต์นั้นแสดงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลต่อบุคคลเช่นกรณีเมตตสูตร (พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย: 25/1-10/20-23) และการแผ่เมตตาให้แก่ผู้อื่น 3) การสวดมนต์แสดงถึงความดีของเหล่าเทวดาที่เลื่อมใสในพระพุทธรูปศาสนาจะพึงรักษาพระพุทธรูปศาสนา ในการจำแนกพระพุทธรูปแบ่งเป็น 3 หมวดเรียกกันว่า 7 ตำนาน (จุลราชปริตร) และ 12 ตำนาน (มหाराชปริตร) มีรายละเอียด ดังนี้ 1) มังคะละสูตร เป็นการสวดสิ่งที่เป็นมงคลเหตุแห่งความเจริญ 38 ประการ 2) ระตะนสูตร การสวดสรรเสริญพระรัตนตรัย 3) กะระณียะเมตตสูตร การสวดแผ่เมตตาให้กับมนุษย์และเทพยดา 4) ชันธะปริตร การสวดแผ่เมตตาให้กับสัตว์และอสรพิษ 5) โมระปริตร การสวดเพื่อแคล้วคลาดปลอดภัยอันตราย 6) วัฏฏะกะปริตร สวดป้องกันอัคคีภัย 7) ระชัคคะปริตร สวดเพื่อให้พ้นจากความกลัวและอุปสรรค 8) อาณานาฎิยะปริตร สวดแผ่เมตตาให้กับยักษ์ นาค และคนธรรพ์ไม่ให้คิดปองร้าย 9) อังคุลิมาละปริตร สวดเพื่อให้ตลอดบุตรง่ายและปลอดภัย 10) โพชฌังคะปริตร สวดเพื่อบรรเทาอาการเจ็บป่วยและเกี่ยวกับสุขภาพ 11) อะระยะยะปริตร สวดเพื่อให้พ้นจากภัยพิบัติ ฝันร้ายไม่มีเวรมีภัยใด ๆ และ 12) ชะยะยะปริตร เพื่อชัยชนะทุกประการและความสุขสวัสดิ (สำรวย นักการเรือน, 2546)

วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการศึกษาอิทธิพลของการเจริญพระพุทธรูป 12 ตำนานที่มีใน

พระพุทธรูปศาสนา ผลการวิจัยพบว่า 1) การเจริญพระพุทธรูปมีอิทธิพลต่อความเชื่อของผู้เจริญพระพุทธรูป เพราะเชื่อว่าพระพุทธรูปมีความศักดิ์สิทธิ์เป็นภาษาของพระพุทธรูปเจ้า ในขณะที่เจริญพระพุทธรูปเหมือนกับได้เข้าเฝ้า ได้สรรเสริญและรับพรจากพระพุทธรูปเจ้า และเชื่อว่าเทวอารักษ์จะปกป้องรักษา ผู้ใดเจริญพระพุทธรูปประจำจะเป็นสิริมงคลและบุญกุศลแก่ชีวิตที่ได้ระลึกถึงหลักธรรมคำสอนของพระพุทธรูปเจ้า ทำให้มีจิตใจสงบ มีกำลังใจ มีพลังใจ แคล้วคลาดปลอดภัยจากอันตราย 2) การเจริญพระพุทธรูปมีอิทธิพลต่อการศึกษาศาสตร์พระพุทธรูปศาสนาพบว่า ในบทเจริญพระพุทธรูปได้แสดงให้เห็นถึงสถานการณ์ ความเป็นมา ความสำคัญและผลของการเจริญพระพุทธรูปสมัยพุทธกาล ดังเช่น บทสวดชนะมาร หรือพาหุง มีปรากฏประวัติเกี่ยวกับช้าง พระเทวทัต และพระพุทธรูปเจ้า ในเนื้อหาบทพระพุทธรูปพระพุทธรูปเจ้าใช้ความเมตตาต่อช้างนาฬาคีรี หรือเหตุการณ์ภัยพิบัติที่เมืองเวสาลีที่พระพุทธรูปเจ้าทรงแสดงยมกปาฏิหาริย์จะพบได้ว่าเป็นที่มาของบทสวดรัตนสูตรและเป็นที่มาของการทำน้ามนต์ 3) การเจริญพระพุทธรูปมีอิทธิพลต่อการสร้างขวัญและกำลังใจพบว่า ขวัญและกำลังใจของผู้เจริญพระพุทธรูปเป็นสิ่งสำคัญที่ยึดเหนี่ยวใจเมื่อประสบกับเหตุการณ์ที่นำทุกข์ภัยมาให้ เช่น บทพุทธรูปกรณีเมตตสูตร ใช้เจริญพระพุทธรูปป้องกันเพื่อไม่ให้เทวธรรมาภัย บทรัตนสูตรเพื่อป้องกันไม่ให้มนุษย์ทำร้ายผู้คน ต่อมาได้มีการนำมาใช้ที่ประเทศลังกาเนื่องด้วยเป็นประเทศอยู่บนเกาะ มีทะเลล้อมรอบ อันตรายรอบด้าน ขวัญและกำลังใจที่จะทำให้พระสงฆ์ช่วยชาวลังกาได้ คือการเจริญ

พระพุทธรูปเพื่อป้องกันภัย ผลประโยชน์ติดตามมาก็คือ การระลึกถึงคุณและเดชานุภาพของพระพุทธรูปเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ ให้พุทธศาสนิกชนเข้ามาคุ้มครองใจมั่งมั่นเกิดศรัทธาและปิติและการบำเพ็ญเพียร ใน ขณะเดียวกันก็ได้อนุสติในแง่ที่ทำให้เกิดศรัทธาเลื่อมใส มีสติ แก่ลัทธิลัทธิว่ามิใช่ของศักดิ์สิทธิ์อยู่กับตัวเรา และ 4) การเจริญพระพุทธรูปมณีมีอิทธิพลในการประกอบพิธีกรรมของสงฆ์พบว่า ศาสนาคู่กับการสวดมนต์ พิธีกรรมคู่กับพุทธศาสนิกชนตั้งแต่เกิดจนสิ้นชีวิต โดยบทพุทธรูปนำมาใช้ในงานมงคลและงานอวมงคล หาก ขาดการเจริญพระพุทธรูปพิธีกรรมทางศาสนาก็จะเลือนหายไป เพราะแก่นแท้ของการจัดพิธีกรรมคือหลอมจิตใจ ของคนให้อ่อนน้อมและเข้าใจในคำสอนของพระพุทธรูปเจ้า

วัตถุประสงค์ที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความมุ่งหมายในการเจริญพระพุทธรูป 12 ด้านใน

พระพุทธรูปศาสนา ผลการวิจัยพบว่า การเจริญพระพุทธรูปมีความมุ่งหมาย ดังนี้ 1) เพื่อขจัดทุกข์กาย ทุกข์ใจ ดับโรค ดับภัยให้วิनाศไป เพื่อความร่มเย็นเป็นสุข เป็นเกาะคุ้มครองป้องกันโรคภัยไข้เจ็บบำรุงจิตใจให้เข้มแข็ง และเป็นสิริมงคลต่อชีวิต โดยมีวัดและพระสงฆ์เป็นหลักใจหลักชัย เช่น ในคราวที่เกิดโรคติดต่อไวรัสโคโร นา 2019 คณะสงฆ์และรัฐบาลกำหนดให้มีการเจริญพระพุทธรูปบิณฑบาต หรือแม้แต่การเจริญพระพุทธรูป ถวายพระพรเป็นพระราชาศุภกฤตทุกวันจันทร์ การร่วมถวายพระพรชัยที่วัดพระศรีรัตนศาสดารามหรือวัดพระแก้ว ทุกวันที่ 28 ของเดือนหลังจากเจริญพระพุทธรูปแล้วก็จะเจริญวิปัสสนากรรมฐาน 2) เพื่อความสุข ความสำเร็จและความเจริญรุ่งเรืองในชีวิต เพราะทุกครั้งที่ได้เจริญพระพุทธรูปรู้สึกได้ว่าจิตใจสงบ เกิดสมาธิ หลับสบาย ไม่ฝันร้าย เพราะเนื้อหาของบทพุทธรูปแสดงถึงอำนาจของพระพุทธรูปเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ คุ้มครองผู้คนให้อยู่เย็นเป็นสุข บางบทพุทธรูปเป็นการอัญเชิญเทวดามาร่วมฟังจึงเกิดความศักดิ์สิทธิ์ บางบท พุทธรูปเป็นการแผ่เมตตา เช่น บทพุทธรูปกรณียเมตตสูตรหรือรัตนสูตร เมื่อเจริญพระพุทธรูปแล้วจิตเป็น สมาธิ เป็นสุขที่ได้สรรเสริญคุณพระรัตนตรัย และ 3) เพื่อการรักษาพระพุทธรูปศาสนา ด้วยการเจริญพระพุทธรูปตามแบบอย่าง แบบแผน แบบฉบับภาษาบาลี เพราะหากมีการสวดมนต์แปลความหมายเปลี่ยนไปการเข้า หาหลักธรรมก็เปลี่ยนไป พระสงฆ์จึงมีหน้าที่ในการรักษาพระพุทธรูปศาสนาด้วยการเจริญพระพุทธรูปและการ ปฏิบัติตามศาสนกิจญาติโยมศรัทธาเลื่อมใส พุทธศาสนิกชนฝ่ายธรรมะศาสนายังคงอยู่ต่อไป

อภิปรายผลการวิจัย

1. การศึกษากำเนิดและพัฒนากิจการเจริญพระพุทธรูป 12 ด้านในพระพุทธรูปศาสนา พบว่า การเจริญพระพุทธรูปเริ่มจากการท่องจำ สาธยาย การสวด ถือกันว่าเป็นคำสอนของพระพุทธรูปเจ้าที่ปรากฏใน พระไตรปิฎก ต่อมาภายหลังได้มีการแต่งเป็นร้อยกรองขึ้นเพื่อการคุ้มครอง ปกป้องภัย แรกเริ่มสมัยพุทธกาล เหตุแห่งการเจริญพระพุทธรูปและทำนุมนต์ด้วยภัยพิบัติ 3 ประการ คือ ทุพภิกขภัย อดนุสภัย และโรคภัย ไข้เจ็บ ที่เมืองเวสาลี สอดคล้องกับ ญัตติวรรตน์ ผาหา (2550) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาวิเคราะห์บทสวด มนต์พุทธอัฐฐขมมงคลคาถา (คาถาพาหุง)” พบว่า การสวดมนต์หรือการสาธยายมนต์ ในสมัยเริ่มแรกของ พระพุทธรูปศาสนานั้นพระธรรมเทศนาของพระพุทธรูปเจ้ามิได้ถูกบันทึกไว้โดยวิธีการอื่น ๆ มีเพียงการท่องจำหรือ

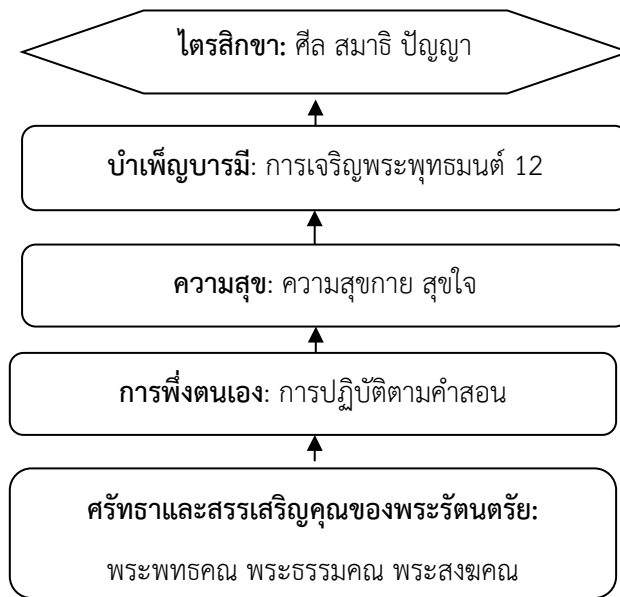
สาธยาย สอดคล้องกับ แม่ชีทัศนาศ จิรสิริธรรม (2552) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษาการสวดมนต์แปลเพื่อการบรรเทาทุกข์ทางใจ: กรณีศึกษาผู้เข้าร่วมโครงการอยู่เย็นเป็นสุขพันทุกข์ร่วมกัน ณ เสถียรธรรมสถาน” พบว่าการเจริญพระพุทธรูป 12 ตำนาน เป็นการสวดหรือสาธยายพระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า เพราะการสวดนั้นเริ่มต้นมาจากความพยายามในการจดจำจากการแสดงธรรมของพระพุทธเจ้าแล้วนำมาเล่าให้ศิษย์ฟัง และสอดคล้องกับเจ้าอธิการอุดมศักดิ์ อุตตมสกุโก และคณะ (2566) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษาวิเคราะห์การเจริญพระพุทธรูปสิบสองตำนานในสังคมไทย” พบว่า การเจริญพระพุทธรูปได้แก่ การท่อง การสวด หรือ การทบทวนพระธรรมคำสอน โดยนับถือว่าเป็นคำศักดิ์สิทธิ์ สามารถป้องกันอันตรายได้ การสวดเริ่มขึ้นที่เมืองเวสาลีตั้งแต่สมัยพุทธกาลในขณะนั้นเกิดภัย 3 ประการ คือ ข้าวยากหมากแพง (ทุพภิกขภัย) ฤดูฝนปีศาจทำอันตราย (อมนุสภัย) และโรคภัยไข้เจ็บ (โรคภัย) และสอดคล้องกับ พระพิชญพล สุวณฺณรูป (รูปทอง) (2559) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาวิเคราะห์พระปริตต์ในพระพุทธศาสนา” พบว่า การสวดมนต์มีมาตั้งแต่สมัยพุทธกาล จดจำด้วยวิธีแบบปากต่อปากที่เรียกว่า “มุขปาฐะ” มีเนื้อหาสาระที่มีอนุภาพด้านการป้องกันคุ้มครองภัยอันตรายมาสาธยาย

2. การศึกษาอิทธิพลของการเจริญพระพุทธรูป 12 ตำนานที่มีในพระพุทธศาสนา พบว่า การเจริญพระพุทธรูปจึงต้องมีศรัทธาเป็นหลัก เชื่อในคุณของพระพุทธ พระธรรมและพระสงฆ์ เชื่อว่าบทเจริญพระพุทธรูปเป็นภาษาและคำสอนของพระพุทธเจ้า มีองค์ประกอบของการสวดมนต์ ได้แก่ การศึกษาให้รู้ถึงความหมาย ความสำคัญ วัตถุประสงค์และผลของการสวดมนต์เพื่อนำไปปฏิบัติได้ถูกต้องจึงจะเกิดมรรคเกิดผลเบื้องต้นต้องศรัทธาและสวดด้วยความเคารพ ซึ่งสอดคล้องกับ ญัตติพงษ์ มะลิซ้อน และคณะ (2566) ได้ศึกษาเรื่อง “พฤติกรรมความเชื่อการสวดมนต์ข้ามปีในสังคมไทย” พบว่า การสวดมนต์เป็นสิ่งที่ต้องกระทำด้วยความศรัทธา และเชื่อว่ามีคุณค่าทางจิตใจที่จะเกิดผลดีต่อตนเองให้เกิดความสุข ความสบายใจและมีสุขภาพจิตดี และสอดคล้องกับ พระมหาสุนทร สิริธมโม (เนเรียว) (2549) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาวิเคราะห์กรณีเมตตสูตร” พบว่า การสวดมนต์ต้องให้ความสำคัญกับความรู้ ความเข้าใจ สวดถูกต้องตามอักขระและพยัญชนะ วัตถุประสงค์ ความหมายและหลักธรรมของการสวดมนต์เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติให้ถูกต้องตามลำดับพิธีการ และอิทธิพลต่อการสร้างขวัญและกำลังใจ เมื่อสวดมนต์แล้วเกิดปีติ ความสุข ความสบายใจ และอยากที่จะปฏิบัติตามคำสอนของพระพุทธเจ้า ซึ่งสอดคล้องกับ กรรพ สีสัน (2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาวิเคราะห์คุณค่าของรัตนปริตรที่มีต่อสังคมไทย” พบว่า ด้านความเชื่อเรื่องอานุภาพพระรัตนตรัย การให้ผลของกรรม ความเป็นสิริมงคล อาณิสสสังการบูชา ทำให้เกิดความสุขสบายใจ ความสามัคคี บำบัดโรคได้ ใ้บุญกุศล วัตถุประสงค์ 10 ประการ

3. การวิเคราะห์ความมุ่งหมายในการเจริญพระพุทธรูป 12 ตำนานในพระพุทธศาสนา พบว่า ความมุ่งหมายของการเจริญพระพุทธรูปเพื่อคุ้มครองป้องกันภัยพิบัติหรืออันตรายและการรักษาโรคภัย เพื่อความสุข ความสำเร็จและความเจริญรุ่งเรืองในชีวิต เพราะทุกครั้งที่เราสวดจะรู้สึกได้ว่าจิตใจสงบ เกิดสมาธิ ก่อนนอนได้สวดมนต์หลับสบาย ไม่ฝันร้าย สุดท้ายคือเพื่อการรักษาพระพุทธศาสนา การเจริญพระพุทธรูปจะทำให้พระพุทธศาสนาคงอยู่สืบไป สอดคล้องกับ ณรงค์วรราช บุญมา (2559) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษาวิเคราะห์

การสวดมนต์ตามแนวพระพุทธศาสนาเถรวาท” พบว่า ความมุ่งหมายเริ่มด้วยสวดเพื่อรักษาสืบทอดพระธรรมคำสอน ต่อมาสวดเพื่อกำจัดสิ่งชั่วร้ายทั้งปวงและยังความสวัสดิ์ให้เกิดขึ้น สวดเพื่อสรรเสริญบูชาพระรัตนตรัย และสวดเพื่อเสริมสร้างกำลังใจ และคุณค่าของการสวดมนต์ จัดเป็นสมาธิง่าย สุขภาพกายดี ทำให้เข้าใจความหมายของหลักธรรมในบทสวด และให้คุณตามควรแก่การปฏิบัติ และสอดคล้องกับ พระมหาดวงรัตน์ ฐิตะตโน (กิจประภานนท์) (2550) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “อิทธิพลของธัมมปัทมสูตรกล่าวเรื่องอายุวัฒนกุมารต่อประเพณีสืบชะตาของล้านนา” พบว่า การสาธยายมนต์มีจุดมุ่งหมายทั้งภายนอก คือ การสวดเพื่อเป็นเครื่องคุ้มครอง ป้องกันอันตรายภายนอก เป็นต้นว่า โจร ยักษ์ สัตว์เดรัจฉาน ส่วนป้องกันอันตรายภายใน คือ โรคภัยไข้เจ็บ เพื่อป้องกัน รักษา ด้านทานภัยและโรคต่าง ๆ และผู้วิจัยพบว่า รูปแบบการเจริญพระพุทธมนต์มี 2 ประเภทคือ การสวดมนต์ในงานมงคล เช่น งานแต่ง งานขึ้นบ้านใหม่ หรืองานอวมงคล เช่น งานสูญเสียผู้ที่จากไป การสวดมนต์ทั้ง 2 ประเภท ยังมีรูปแบบการสวดที่ต่างกันไปตามการสวดมนต์ในแต่ละงาน สอดคล้องกับ เกื้อ ชัยภูมิ (2558) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการสวดมนต์ในพระพุทธศาสนาเถรวาท” พบว่า การสวดมนต์มีรูปแบบตามงาน ได้แก่ การสวดมนต์ทำวัตรเช้า-ทำวัตรเย็น การเจริญพระพุทธมนต์ในงานมงคล การสวดมนต์งานอวมงคล และการสวดมนต์แบบมีทำนองพิเศษเช่น สวดคาถาพุทธาภิเษก สวดภาณยักษ์ และสอดคล้องกับ พระสมรรัตน์ รตนสโม และประเวศ อินทองปาน (2566) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “แนวทางการสาธยายพระพุทธมนต์ส่งเสริมการปฏิบัติธรรมของวัดคลองตาลอง ตำบลปากช่อง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา” พบว่า การสาธยายมนต์ใช้ในการทำวัตรเช้า-เย็น สาธยายมนต์ในงานมงคล สาธยายมนต์ในงานอวมงคล สาธยายงานทักษิณานุประทาน และสาธยายงานพิธี นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังพบว่า อานิสงส์ของการเจริญพระพุทธมนต์ที่ส่งผลต่อผู้เจริญพระพุทธมนต์คือการเป็นผู้ที่ดำเนินชีวิตด้วยความไม่ประมาท ความสุขใจ ความสงบ สวดมนต์แล้วทำให้เป็นคนใจเย็นมากขึ้น และมีนิสัยชอบทำบุญ ไม่เบียดเบียนผู้อื่น รู้จักระงับความโกรธ รู้จักการให้อภัย มีความละเอียดและเกรงกลัวต่อบาป รู้จักการปล่อยวาง ไม่เครียดและไม่โลภ ซึ่งสอดคล้องกับ พระครูโอภาสธรรมพิทักษ์ (เสียม เดชธมโม) (2559) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “พัฒนาการรูปแบบการสวดมนต์ในสังคมไทยปัจจุบัน” พบว่า การสวดมนต์คือการกล่าวสรรเสริญในสิ่งที่ตนเองให้ความเคารพซึ่งเกิดผลต่อผู้สวดทำให้จิตสงบ เป็นสมาธิ และเป็นผู้มีปัญญา บรรเทาความสงบสุขทางร่างกาย จิตใจ มุ่งให้เกิดความเมตตาต่อกันและการไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น และสอดคล้องกับ พระอธิการศิริศักดิ์ ยสินธโร (ล้ำเลิศ) (2565) พบว่า การสวดมนต์ทำให้การดำเนินชีวิตที่นำไปสู่ความสำเร็จความเจริญก้าวหน้า มีความสุขทางใจ มีหลักการทำบุญ การให้ทาน การรักษาศีล การเจริญภาวนา อ่อนน้อมถ่อมตน ช่วยเหลือสังคมรอบข้าง ยอมรับและยินดีในการทำความดี การฟังธรรม แสดงธรรม และทำความเห็นให้ถูกต้องเหมาะสม

องค์ความรู้ใหม่

ผู้วิจัยนำมาสรุปเป็นองค์ความรู้จากการวิจัยได้ว่า เจตนารมณ์แท้จริงของพระพุทธเจ้าที่ให้พระภิกษุเจริญพระพุทมนต์ คือต้องการให้ผู้เจริญพระพุทมนต์และผู้ฟังสวดพระพุทมนต์พึงระลึกและสรรเสริญในคุณของพระรัตนตรัย คือ การน้อมจิตไปสู่ความดีงามเสมือนหนึ่งว่าได้ใกล้ชิดพระพุทธองค์ด้วยการเจริญบทพระพุทคุณ คือ คุณของพระพุทธเจ้า พึงระลึกและสรรเสริญว่าพระพุทธองค์นั้นเป็นผู้ไกลจากกิเลส เป็นพระอรหันต์ ผู้ตรัสรู้ชอบด้วยพระองค์เอง ผู้เสด็จไปดีแล้ว ผู้รู้แจ้งแห่งโลก เป็นผู้ฝึกคนได้ดีเยี่ยม เป็นศาสดาของเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย เป็นผู้ตื่นและเบิกบานแล้ว และทรงเป็นผู้จำแนกแจกธรรม ทรงโปรดสั่งสอนสัตว์โลก พระคุณนี้มุ่งหมายเอาพระปัญญาเป็นหลัก เพราะเป็นเครื่องสำเร็จของความเป็นพระพุทธเจ้า การพึ่งตนเองได้ การปฏิบัติเพื่อประโยชน์แก่ผู้อื่น ทรงบำเพ็ญพุทธจริยาเพื่อประโยชน์เกื้อกูลแก่ผู้อื่นด้วยความกรุณา อันเป็นเครื่องสำเร็จในการทำหน้าที่ของพระพุทธเจ้าและเป็นที่พึ่งของชาวโลกได้ ความศรัทธาและสรรเสริญในพระธรรมคุณ คือ คุณของพระธรรม เป็นธรรมที่พระพุทธเจ้าได้ตรัสดีแล้ว อันผู้ปฏิบัติจะพึงเห็นชัดด้วยตนเอง ไม่ประกอบด้วยกาล ควรน้อมเข้ามาไว้ในใจและวิญญูชนพึงรู้เฉพาะตน คุณนี้หมายเอาคำสั่งสอนด้วยมุ่งให้เป็นคุณของโลกุตตรธรรม และพระสงฆ์คุณ คือ คุณของพระสงฆ์ ความศรัทธาและสรรเสริญในสาวกของพระพุทธเจ้า เป็นผู้ปฏิบัติดี เป็นผู้ปฏิบัติตรง เป็นผู้ปฏิบัติถูกทาง เป็นผู้ปฏิบัติสมควร เป็นผู้ควรแก่การคำนับ เป็นผู้ควรแก่การต้อนรับ เป็นผู้ควรแก่การอัญชลี และเป็นนาบุญอันยอดเยี่ยมของโลก เมื่อผู้เจริญพระพุทมนต์และผู้ฟังสวดพระพุทมนต์มีจิตศรัทธาแล้วนั้นส่งผลให้นำไปสู่การประพฤติปฏิบัติตนตามคำสอนจากบทพระพุทมนต์ซึ่งสามารถปฏิบัติตนได้ด้วยตนเอง ด้วยการพึ่งตนเองลงมือปฏิบัติที่ถูกต้อง ไม่ใช่อ่านนวนอนของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ อิทธิปาฏิหาริย์หรืออำนาจลบลับดาล เพื่อการละกิเลสทั้งปวง และเชื่อในผลของการกระทำหรือกฎแห่งกรรม จึงเป็นความศรัทธาเลื่อมใสที่ถูกต้องนำมาซึ่งความสุขกายสุขใจในชีวิต จึงถือได้ว่าการเจริญพระพุทมนต์และการฟังสวดพระพุทมนต์เป็นการบำเพ็ญบารมีถึงพร้อมด้วยเนกขัมมบารมี เพราะการสวด

มนต์เป็นการประพฤติปฏิบัติธรรม ตั้งต้นในการถือบวชใจเป็นการได้เข้าเฝ้าพระพุทธเจ้า การเจริญพระพุทธมนต์เป็นการกล่าวที่เป็นจริงคือ สัจจธรรมมีสรุเสริญคุณของพระรัตนตรัย และยังเป็นการอธิษฐานบารมีเพื่อให้มนต์ทั้งหลายเกิดอานุภาพและอานิสงส์จากการสวดมนต์ ซึ่งทุกครั้งหลังสวดมนต์เสร็จเรียบร้อยแล้วจะนำสู่การแผ่เมตตาบารมีให้กับตนเองและผู้อื่น การเจริญพระพุทธมนต์เป็นผลของความคิดที่ถูกต้องตามความเป็นจริง วางใจได้อย่างถูกต้องและตั้งงาม คิดพิจารณาด้วยเหตุผลและแก้ไขปัญหาจนสำเร็จด้วยวิธีการแห่งไตรสิกขา ซึ่งเป็นความมุ่งหมายสูงสุดของการเจริญพระพุทธมนต์ด้วยการเป็นผู้มีศีล สมาธิ และปัญญา ในเบื้องต้นของการเจริญพระพุทธมนต์นั้นมีการสมาทานศีล ในขณะที่สาธยายบทพระพุทธรูปมนต์อันเกิดจากการสวดเองก็ดี การฟังเสียงสวดก็ทำให้เกิดสมาธิ เมื่อจิตสงบมีสมาธิเกิดขึ้นแล้วจึงมีการพิจารณาธรรมนำไปสู่การเกิดปัญญา

สรุป

พระพุทธมนต์ 12 ตำนาน ได้แก่ บทพระพุทธรูปมนต์มังคะละ ระตะนະสูตร กะระณียะเมตตะสูตร ขันธะปริตร โมระปริตร วัฏฏะกะปริตร รัชตะกะปริตร อาฏานาฏิยะปริตร อังคลิมาละปริตร โพชฌังกะปริตร อะระยะปริตร และชะยะปริตร เป็นบทพระพุทธรูปมนต์ที่มีเจตนารมณ์ใช้เพื่อการสรรเสริญบูชาคุณพระรัตนตรัย ได้แก่ พระพุทธรูปคุณ พระธรรมคุณ และพระสังฆคุณ เพื่อการสืบทอดพระธรรมคำสอน ป้องกันกำจัดวิบัติภัย และขจัดสิ่งชั่วร้ายสิ่งไม่เป็นมงคลทั้งปวงให้อันตรธานหายไปสิ้น และเพื่อความเป็นสิริมงคล เสริมสร้างขวัญและกำลังใจ มีรูปแบบการเจริญพระพุทธมนต์ด้วยการสวดด้วยตนเอง ประโยชน์เกิดแก่ตนเอง การฟังผู้อื่นสวด ประโยชน์แก่ผู้สวดและผู้ฟัง และการสวดให้ผู้อื่นฟัง ประโยชน์แก่ตนเองและผู้ฟัง ดังนั้น ทั้งผู้สวดและผู้ฟังสวดต้องมีความเข้าใจในความหมายและหลักธรรมของบทสวด เมื่อเข้าใจแล้วจะเกิดศรัทธาแล้วนำไปสู่การประพฤติปฏิบัติที่ดีในการตั้งสัจจะอธิษฐานและแผ่เมตตาด้วยจิตให้แน่วแน่จะเกิดอานิสงส์ของการเจริญพระพุทธมนต์ เกิดคุณค่าภายในจิตใจ จิตเป็นกุศล เป็นศีล สมาธิ ปัญญา และสำเร็จด้วยพลานุภาพของพระพุทธมนต์ การเจริญพระพุทธมนต์เปรียบได้กับการบำเพ็ญบารมีจะมีอานุภาพเป็นพลังอันใหญ่ยิ่งที่จะนำสุขสวัสดิ์ให้บังเกิดมรรคผลนิพพานแก่ผู้สวดและผู้ฟังพระพุทธมนต์ จึงควรผลักดันและขยายผลของการเจริญพระพุทธมนต์ที่ถูกต้องตามแบบอย่าง แบบแผน แบบฉบับจากวัดไปสู่โรงเรียน ชุมชนและสังคมอย่างบูรณาการเพื่อการรักษาสืบทอดพระพุทธศาสนาให้คงอยู่ยั่งยืนสืบไป

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ผลจากการวิจัยพบว่า การเจริญพระพุทธมนต์ที่ถูกต้องและตั้งงามตามเจตนารมณ์ของพระพุทธเจ้าในการที่จะพึงรักษาพระพุทธศาสนาและการปกป้องคุ้มครองให้รอดปลอดภัยจากอันตรายต่าง ๆ และเป็นสิริมงคลแก่ผู้เจริญพระพุทธมนต์ ดังนั้น สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ วัดและหน่วยงานทั้งภาครัฐและ

เอกชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการส่งเสริมบำรุงรักษาพระพุทธศาสนา ควรนำบทเจริญพระพุทธมนต์ 12 ตำนานไปใช้ดำเนินการจัดทำคู่มือและขั้นตอนการเจริญพระพุทธมนต์ 12 ตำนาน เพื่อใช้เป็นแนวทางปฏิบัติร่วมกันอย่างมีแบบอย่าง แบบแผน แบบฉบับเพื่อคงความเป็นพุทธศาสนาไว้อย่างแท้จริง

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นหัวข้อเกี่ยวกับ

2.1 ควรศึกษาการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชาวพุทธด้วยการเจริญพระพุทธมนต์ 12 ตำนานในพระพุทธศาสนา เหตุเพราะการดำเนินชีวิตในปัจจุบันประสบกับปัญหาด้านสุขภาพ โรคระบาด ครอบครัวยุคใหม่และสังคม ปัญหาดังกล่าวนำมาซึ่งความทุกข์กายทุกข์ใจ ความกังวล ความเครียด และความกลัวเป็นอย่างมาก ดังนั้น ชาวพุทธจึงควรมีสติและปัญญาในการที่จะแก้ไขและสู้กับปัญหา อุปสรรคต่าง ๆ ด้วยการระลึกถึงคุณของพระรัตนตรัย ได้แก่ พระพุทธคุณ พระธรรมคุณ และพระสังฆคุณเป็นที่ตั้งในการเจริญพระพุทธมนต์เพื่อนำชีวิตให้มีความสุข

2.2 ควรศึกษาคุณค่าทางหลักธรรมของการเจริญพระพุทธมนต์ 12 ตำนานในพระพุทธศาสนาที่มีต่อสังคมไทย เหตุเพราะพระพุทธมนต์ มีเรื่องราวในอดีตที่ปรากฏให้เห็นโดยเฉพาะอย่างยิ่งคุณค่าทางหลักธรรม ดังนั้น จึงควรที่จะนำมาศึกษาซึ่งจะเป็นประโยชน์แก่พระพุทธศาสนาและผู้สนใจนำไปเผยแพร่ให้เกิดความรู้ความเข้าใจมากยิ่งขึ้น

2.3 ควรศึกษาแนวทางการนำหลักไตรสิกขามาส่งเสริมการเจริญพระพุทธมนต์ 12 ตำนานในพระพุทธศาสนา เหตุเพราะอานิสงส์ของการเจริญพระพุทธมนต์ 12 ตำนานมีอานุภาพยิ่งในการปกป้องคุ้มครอง การป้องกันภัยพิบัติต่าง ๆ และยังมีผลในใจให้เกิดความสุข ความสงบ ดังนั้น หากศึกษาการเจริญพระพุทธมนต์ 12 ตำนานร่วมกับวิธีปฏิบัติตามหลักไตรสิกขาเพื่อนำมาประยุกต์ใช้ให้เกิดมรรคผล จักเป็นคุณประโยชน์และเป็นแนวทางปฏิบัติที่ดีงามให้แก่ผู้เจริญพระพุทธมนต์

บรรณานุกรม

- กรภพ สีสัน. (2561). *การศึกษาวิเคราะห์คุณค่าของรัตนปริตรที่มีต่อสังคมไทย*. วิทยานิพนธ์หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- เกื้อ ชัยภูมิ. (2558). *รูปแบบการสวดมนต์ในพระพุทธศาสนาเถรวาท*. วิทยานิพนธ์หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- คณะกรรมการอำนวยการจัดงานสวดพระปริตรมหากุศลเฉลิมพระเกียรติฯ. (2554). *บทสวดมนต์พระปริตรธรรม 12 ตำนาน*. กรุงเทพฯ: อาสารักษาดินแดน.
- เจ้าอธิการอุดมศักดิ์ อุตตมสกุโกและคณะ. (2566). ศึกษาวิเคราะห์การเจริญพระพุทธมนต์สิบสองตำนานในสังคมไทย. *วารสารวิจัยวิชาการ*. 6(6), 15-28.

- ณรงค์วรรษ บุญมา. (31 มีนาคม - 1 เมษายน 2559). ศึกษาวิเคราะห์การสวดมนต์ตามแนวพระพุทธศาสนาเถรวาท. การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 8 มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม จังหวัดนครปฐม ประเทศไทย. 1541-1547.
- ณัฐรัตน์ ผาทา. (2550). การศึกษาวิเคราะห์บทสวดมนต์พุทธอัฐมยงคคาถา (คาถาพาหุง). วิทยานิพนธ์หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ณัฐพงษ์ มะลิซ้อน และคณะ. (2566). พฤติกรรมความเชื่อการสวดมนต์ข้ามปีในสังคมไทย. *วารสารวิจัยธรรมศึกษา*. 6(2), 267-281.
- ธนิต อยู่โพธิ์. (2559). *อานุกรภาพพระปริตต์*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูโอภาสธรรมพิทักษ์ (เสียม เดชธมโม). (2559). พัฒนาการรูปแบบการสวดมนต์ในสังคมไทยปัจจุบัน. *วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์*, 1(1), 23-36.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). (2542). *เก็บเพชรจากคัมภีร์พระไตรปิฎก*. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมมานันตมหาเถระ. (2534). *อัครมหาบัณฑิตานุสรณ์*. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพิชญ์พล สุวณฺณรูป (รูปทอง). (2559). การศึกษาวิเคราะห์พระปริตต์ในพระพุทธศาสนา. วิทยานิพนธ์หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาดวงรัตน์ ฐิตรัตโน (กิจประภาณนธ์). (2550). *อิทธิพลของธัมมปทัฏฐกถา เรื่องอายุวัฒนกุมารต่อประเพณีสืบทอดของล้านนา*. วิทยานิพนธ์หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาสุนทร สิริธมโม (เนเรียวะ). (2549). การศึกษาวิเคราะห์กรณีเมตตสูตร. วิทยานิพนธ์หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระสมรรัตน์ รตนสโม และประเวศ อินทองปาน. (2566). แนวทางการสาธยายพระพุทมนต์ส่งเสริมการปฏิบัติธรรมของวัดคลองตาลอง ตำบลปากช่อง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา. *วารสาร มจร บาลีศึกษาพุทธโฆสปริทรรศน์*. 9(1), 23-36.
- พระสุวรรณมหาพุทธาภิบาล. (2567). *คู่มือพุทธบริษัท สวดมนต์ทำวัตรเช้า-เย็นแปล และบทสวดมนต์พิเศษวัดไตรมิตรวิทยารามวรวิหาร*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: วัดไตรมิตรวิทยารามวรวิหาร.
- พระอธิการศิริศักดิ์ ยสินธโร (ล้ำเลิศ). (2565). *ศึกษาวิเคราะห์คุณค่าจูลราชปริตรในพระพุทธศาสนาเถรวาทที่มีต่อสังคมไทย*. วิทยานิพนธ์หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พราหมมร โลสุวรรณ. (2556). *การศึกษาเรื่องการสวดมนต์ที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของพุทธศาสนิกชนในสังคมไทย: เพื่อศึกษาพุทธศาสนิกชน วัดพระศรีมหาธาตุวรวิหาร อำเภอเมืองจังหวัดพิษณุโลก*. วิทยานิพนธ์หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

แม่ชีทัศนาศิริธรรม. (2552). *ศึกษาการสวดมนต์แปลเพื่อการบรรเทาทุกข์ทางใจ: กรณีศึกษาผู้เข้าร่วมโครงการอยู่เย็นเป็นสุขพันธุ์ร่วมกัน ณ เสถียรธรรมสถาน*. วิทยานิพนธ์หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สมเด็จพระญาณสังวรสาธุการญาณูป. (2514). *ประชุมพระนิพนธ์เกี่ยวกับตำนานทางพระพุทธศาสนา ตำนานพระปริตร*. กรุงเทพฯ: รุ่งเรืองธรรม.

สำรวย นักการเขียน. (2546). *ธรรมะจากเจ็ดตำนาน สิบสองตำนานและคาถาพาหุง*. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.